

HELMIÄ JA SIKOJA, SUOMI 2003

Ohjaaja: Perttu Leppä
Näyttelijät: Mikko Leppilampi, Laura Birn,
 Amanda Pilke, Unto helo, Timo Lavikainen, Jimi
 Pääkallo, Pekka Valkeejärvi

Suositusikä: Elokuvateatterissa 11-vuotta,
 tehtävät suunniteltu yläluokille ja lukioon.
Kesto: 113 min

Teemoja: ystävyys, perhe, perhe,
 vanhemmat, sisarukset, välittäminen ja
 välinpitämättömyys, turvallisuus ja
 turvattomuus, elämänhallinta, homous,
 rikollisuus

Hirvoset, neljä veljestä ja isä-Ukko elävät Joensuun Rantakylässä. He pitävät yhtä niin hyvinä kuin huonoinakin hetkinä. Ukko ja pojat myyvät yön pimeinä tunteina pikkusuolaista ja pimeää viinaa baarista poistuville. Bisnekset kariutuvat ja pojat joutuvat vielä enemmän tuuliajolle, kun Ukko ajaa viinalastin ojaan ja joutuu epäonnistuneen viinanryöstökeikan seurauksena vankilaan. Poikien elämää vaikeuttavat paikalliset roistot viinavelkojina ja oven taakse tupsahtanut pikkusisko. Pikkusiskon lauluäänen avulla aletaan pelastaa isää ja veljeksiä velkojien hampaista ja siskoa ahneen ja alkoholisoituneen äidin kynsistä.

VIHJEITÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN

1. Mikä jäi mieleen?

Kirjoita elokuvan katsomisen jälkeen paperille

- tapahtumat
- repliikit
- musiikkikappaleet
- henkilöt

jotka jäivät erityisesti mieleesi. Pohdi miksi juuri ne. Vertailekaa vastauksia keskenänne ja miettikää mistä erot ja yhtäläisyydet johtuvat. Keskustelkaa lopuksi yhteisesti mitä kohtia oli kirjattu ylös ja miksi juuri nämä kohdat olivat jääneet mieleen.

2. Ihmiset ja ihmissuhteet

Muistele elokuvan henkilöitä ja kirjoita lyhyt kuvaus heidän persoonastaan ja roolistaan yhteisössä.

Veljekset

- Läde (Mikko Leppilampi)
- Timo (Unto Helo)
- Ruho (Timo Lavikainen)
- Poju (Jimi Pääkallo)

ja heidän perheensä

- Saara (Amanda Pilke)
- Laura (Laura Birn)
- Ukko (Pekka Valkeejärvi)
- Saaran äiti (Outi Mäenpää)

3. Laatikaa ”sosiaalinen atomi”

Sosiaalinen atomi on kaaviokuva omasta sosiaalisesta verkostosta, joka muodostuu elämämme tärkeistä henkilöistä ja merkittävistä ihmissuhteista tietynä ajanjaksona. Voidaan tehdä esim. lapsuudenajan sosiaalinen atomi tietynä ikäkautena tai nykyhetken sosiaalinen atomi. Jokaisella ihmisellä on lukematon määrä positiivisesti ja negatiivisesti koettuja ihmissuhteita. Vastavuoroisesti nämä ihmiset voivat kokea negatiivisia ja positiivisia tunteita meitä kohtaan. Suhteet voivat olla myös yksisuuntaisia.

Lähteenä käytetty:

<http://www.netikka.net/foxes/sosiomet.htm>

4. Saara

- Saaran äiti ei pitänyt huolta Saarasta. Millaisissa teoissa tai tekemättä jättämisissä äidin välinpitämättömyys näkyi? Pohtikaa syitä äidin käytökseen?
- Elokuvan alussa Saara oli hiljainen ja hymyili harvoin. Millaisia ajatuksia hänen päässään olisi saattanut liikkua hänen maatessaan patjallaan sohvan takana tai istuessaan rappukäytävässä kodin oven takana? Mitä selviytymiskeinoja Saaralla oli. Miten Saara muuttui elokuvan aikana?
- Jos kyseessä ei olisikaan ollut elokuva – keskustelkaa mitä ja miten silloin saisi apua ja tukea.

5. Lasten oikeudet

Selvittäkää netin avulla lasten oikeudet ja keskustelkaa niistä. Pohtikaa niiden merkitystä sekä kansainvälisesti että Suomessa niin yksilön kannalta kuin yleisemminkin.

Yleissopimus lasten oikeuksista, Unicef,

<http://www.unicef.fi/tietoatoiminnasta/lastenoi-keuksiensopimus.shtml>

Tietoja lasten oikeuksista ja ohjeita hätätilanteisiin,

http://www.mll.fi/lapset_ ja_nuoret/tiesitko_etta/tieda_oikeutesi-hae_apua/

Tärkeitä ikärajoja,

http://www.mll.fi/lapset_ ja_nuoret/tiesitko_etta/tarkeit_a_ikarajoja/

Pelastakaa Lapset ry,

<http://pelastakaalapset.fi>

6. Lastensuojelu

Selvittäkää netin avulla mitä lastensuojelu tarkoittaa, millaista apua ja tukea on tarjolla ja mistä sitä saa. Selvittäkää sekä valtakunnallisia että oman paikkakuntanne lastensuojelutyötä tekeviä järjestöjä.

Järjestöhaku,

http://www.sosternet.fi/cgi/tangocgi.exe/dbs/ja_halo.gry Pelastakaa Lapset ry,

<http://pelastakaalapset.fi>

Lastensuojelun keskusliitto, <http://www.lskl.fi/>

Sosiaali- ja terveysministeriö,

http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/perhe/pr_tuk/index.htx

Stakes,

<http://www.stakes.fi/hyvinvointi/lape/lastensuojelu/lastensuojelu.htm>

7. Homous

Mistä katsojalle selvisi, että Poju on homo? Vahvistaako elokuva mielestänne stereotyyppioita homoista vai millä tavoin se käsittelee asiaa? Muistelkaa elokuvia, joissa käsitellään homoutta tai lesboutta jollakin tasolla? Vertailkaa niiden käsittelytapoja.

Elokuvan nettisivuilla Jimi Pääkallo kertoo näyttelemisestään:

”Poju on tietenkin homo. Se on vähän sellainen sisäänpäinkääntyvä kaveri, joka on aina vähän ihmeissään noiden veljesten muista touhuista. Se on aina ihan messissä, mutta sillä on vähän niinku oma meininki. Emmä tiedä, onkse välttämättä herkempi, mutta sanotaan tälleen, että se ei oo yhtä joensuulainen.”

”Vaikka itse en henkilökohtaisesti ole homo, niin mä en myöskään kokenut, että mä näyttelisin homoa.”

”Ensin mietin itse, miten Poju tekis jonkun asian ja sitten kysyin Pertulta ja sitten yleensä päädyttiin johonkin lopputulokseen: ”näin Poju tämän tekisi”. Ihan kuin Poju olisi joku henkilö, joka on olemassa, ja sitten mä vaan mietin, miten se jonkun asian tekisi - ja se on täysin irrallaan siitä, miten MÄ sen asian tekisin.”

8. Perhe on paras

Mikä oli Hirvosen perheen vahvuus?

9. Mitä laki sanoo

- Muistelkaa millaisia asioita veljesten elämästä näytettiin? Kävivätkö he töissä tai koulussa? Mistä he saivat ruokansa, tavaransa, rahat oluttuoppiin tai elämiseen? Mitä he tekivät päivisin, iltoisin, öisin? Pohtikaa voisiko veljeskaarti todellisuudessa

elää tällaista elämää ja mitä seurauksia siitä olisi.

b. Listatkaa Hirvosen perheen tekemät rikokset ja ottakaa selvää mikä olisi niiden rikosoikeudellinen seuraamus todellisuudessa. Esim.

- alkoholin myynti pimeästi
- varastaminen (ja siihen liittyvä osallisuus, vaikkei itse olisikaan se, joka varastaa)
- varastetun tavaran käyttö (jolloin puhutaan kätkemisrikoksesta)
- pahoinpitely
- huumausaineen käyttörikos (johon kuuluu myös huumausaineeksi luokiteltujen lääkkeiden käyttö ilman reseptiä)
- jne.

Tietoa löydät esimerkiksi haastattelemalla paikallista poliisia, seuraamalla tiedotusvälineitä tai etsimällä tietoa verkosta: Suomen lainsäädäntö: <http://www.finlex.fi/>

Laki nuorelle:

http://www.nettinappi.fi/laki_nuorelle/rikoikvasuu.html

Poliisi: <http://www.poliisi.fi>

c. Miettikää myös näiden tekojen muita kuin rikosoikeudellisia seurauksia. Mitä esimerkiksi tappelusta tai varkaudesta saattaa seurata entä silloin, kun isä joutuu vankilaan?

d. Lukekaa muutaman päivän ajan sanomalehdet huolella ja pitäkää tilastoa nuorten tekemistä rikoksista. Kirjatkaa yhteisesti ylös esimerkiksi tekijöiden ikä, sukupuoli, mihin syyllistyneet, jne. Pohtikaa syitä ja seurauksia. Miettikää keinoja näiden ilmiöiden tai tapahtumien ehkäisyyn.

10. Aikamme ilmiöt

a. Elokuvasssa etsittiin tenavatahtiä. Tenava- ja lapsitähtikisoja järjestetään myös todellisessa elämässä. Mitä erilaisia lapsille suunnattuja kisoja muistatte, entä niistä löytyneitä lapsitähtiä?

b. Tosi TV on tällä hetkellä suosittua. Mitä mieltä olette kyseistä ohjelmatyypistä? Missä menee mielestänne tosi TV:n raja vai onko sellaista olemassa – voiko kaikkea näyttää?

Osoitteita, joista lapsi ja nuori saa apua:

Lapset ja nuoret voivat puhua asiasta esimerkiksi koulun terveydenhoitajalle, koulukuraattorille tai koulupsykologille. Yhteyttä voi ottaa myös oman kunnan sosiaalityöntekijöihin tai poliisiin.

<http://www.turvakoti.net/>

<http://www.mll.fi/>, Mannerheimin

Lastensuojeluliiton lasten ja nuorten puhelin antaa neuvoja ja sinne voi soittaa myös nimeään kertomatta: **0800 120 400**.

<http://www.rikosuhripaivystys.fi>, auttava

puhelin: **0203 16116**

Oppimateriaalin teki kouluttaja ja kuvataideopettaja Hanna Niinistö